

تأثیر تکلیف شب بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان

دکتر رضا جعفری هرندي

استاديار دانشگاه شهيد

ثريا خدائي

كارشناسي ارشد برنامه ريزي درزي دانشگاه آزاد

اسلاميه واحد قميه



نشر انجمن
۱۳۹۱

میرشناسه: خدائی، ثریا، ۱۳۴۹-
عنوان و نام پدیدآور: تأثیر تکلیف شب بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان/ ثریا خدائی.
مشخصات نشر: اصفهان: نشر دارخوین.

مشخصات ظاهری: ۱۰۸ صفحه

شابک: ۶-۲۱۸-۳۸۰۰-۶۰۰۰-۹۷۸۰

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: تکلیف شب

موضوع: پیشرفت تحصیلی

شناسه افزوده: جعفری هرندی، رضا ۱۳۴۸

ردم بندی کنکره: ۱۳۹۴/ت۴/خ۴۸/۱۰۴۸.LB1

ردم بندی دیویی: ۳۷۱/۳۰۲۸۱

ردم بندی کتابشناسی ملی: ۳۸۹۰۷۳۱

تأثیر تکلیف شب بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان ثریا خدائی - ثریا خدائی

نشر دارخوین

ویراستار: فاطمه علی پور دهقانی

صفحه‌آرا: حامد شاه‌مرادی

طرح جلد: سیدرضا موسوی

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: ۱۳۹۴

* شابک: ۶-۲۱۸-۳۸۰۰-۶۰۰۰-۹۷۸۰

www.darkhovain.ir

تلفن مرکز بخش:

۰۳۱ ۹۵۰ ۲۰۷۷۲

مقدمه

۹

فصل اول / تعاریف و مفاهیم

۱۳

تعاریف و مفاهیم

۱۷

تعریف نظری تکلیف شب

۱۷

تعریف پیشرفت تحصیلی

۱۸

تعریف نظری دانش آموز

۱۸

فصل دوم / پیشرفت تحصیلی

۱۹

تعریف پیشرفت تحصیلی

۲۲

تاریخچه پیشرفت تحصیلی

۲۲

تعاریف پیشرفت تحصیلی

۲۵

معیارهای پیشرفت تحصیلی

۲۶

عوامل مهم تأثیر گذار بر پیشرفت تحصیلی

۲۸

تأثیر تکلیف شب بر پیشرفت تحصیلی دانش آموز

۳۱

فصل سوم / تکلیف شب و انواع آن

۳۵

تعریف تکلیف شب

۳۷

جایگاه تکلیف شب

۳۷

اهداف تکلیف شب

۳۸

تکلیف شب، فعالیتی هدفدار برای یادگیری

۳۹

اثرات تکلیف شب

۴۳

علل کم کاری و تنبلی

۴۷

انواع تکلیف شب

۴۹

پرستش های خلاق

۵۳

تکالیف با راه حل های خلاق

۵۵

کارکرد تکلیف شب

۵۸

تکلیف شب باید چگونه باشد؟

۵۹

فصل چهارم/پیشرفت تحصیلی دانش آموزان و تاثیر تکلیف شب بر آن

- ۶۱
- ۶۲ تعریف پیشرفت تحصیلی و عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی
- ۶۳ وضعیت فرهنگی خانواده
- ۶۳ آرامش روانی و عاطفی خانواده
- ۶۳ نوع دوستان دانش آموز و ویژگی های آنها
- ۶۴ آه زندهای تقویتی
- ۶۴ انجام تکالیف درسی در منزل
- ۶۴ آشنایی والدین با ویژگی های روانی فرزندان
- ۶۴ رفتار معلم در برخورد او در کلاس
- ۶۵ افت تحصیلی چیست و عوامل موثر بر آن
- ۶۹ انگیزه پیشرفت تحصیلی
- راه کارهای ایجاد انگیزه در دانش آموزان و تاثیر آن در پیشرفت تحصیلی
- ۷۳
- ۷۶ روش های مختلف ارزشیابی پیشرفت تحصیلی
- ۷۸ آزمونهای پیشرفت Achievement tests
- ۷۹ فرایندهای ذهنی مورد اندازه گیری آزمونهای پیشرفت تحصیلی
- ۸۰ ویژگی های آزمون های پیشرفت تحصیلی
- ۸۱ انواع آزمون های پیشرفت تحصیلی
- ۸۳ عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان
- ۸۳ ۱- برنامه درسی
- ۸۵ ۲- کتاب های درسی و مواد آموزشی
- ۸۷ ۳- معلم، روش تدریس و تربیت معلم
- ۹۱ ۴- مدت زمان تحصیل در مدرسه و منزل
- ۹۳ ۵- سازمان و تسهیلات مدرسه
- ۹۴ ۶- مدارس شهری و روستایی
- ۹۷ ۷- آموزش از راه دور
- ۹۹ تکلیف شب و تاثیر آن بر پیشرفت تحصیلی

مقدمه

تکلیف همواره به عنوان یکی از عوامل مهم در تحقق یادگیری مطرح بوده و در هر دوره متناسب با برداشتی که از یادگیری وجود داشته، شکل و نوع تکلیف نیز متفاوت بوده است. شاید در گذشته اگر دانش آموزی صرفاً موفق به محفوظاتی در ذهن خویش می شد، تصور می رفت که یادگیری در او تحقق یافته است. اما امروزه، با تعریفی که از یادگیری می شود توقع اهدافی فراتر از آن وجود دارد. یکی از متغیرهای رایج در مورد یادگیری به شرح زیر است: «یادگیری تغییری است که در توانایی انسان ایجاد می شود و برای مدتی باقی می ماند و نمی توان آن را به سادگی به فرایندهای رشد کسب شده نسبت داد.»

به همین دلیل از تکالیف خانه به عنوان تمرین جهت یادگیری و توانایی استفاده می گردد و تکلیف خانه به آن دسته از فعالیت های درسی اطلاق می شود که در یادگیری های کلاسی جهت انجام دادن در خارج از کلاس درس و مدرسه برای دانش آموزان تعیین می شود.

تاکنون صدها تحقیق در مورد تکلیف خانه و نقش آن در موفقیت های تحصیلی انجام شده است. برای نمونه قدمت این تحقیقات به نود سال پیش

می‌رسد و آن‌ها در مجموع تکلیف را جزء جدایی ناپذیر یادگیری می‌دانند. مطالعات نظرات معلمان، محصلین و والدین متخصصین در سال‌های اخیر نشان می‌دهد که همگی معتقدند که تکلیف شب دانش‌آموزان را در کسب نمرات بهتر یاری می‌نماید. از جمله متخصصینی که انجام تکلیف درسی را مفید می‌داند دکتر علی اکبر سیف می‌باشد وی در مورد اهمیت و نقش تکلیف در تحقق یادگیری معتقد است:

بخش عهده یادگیری باید در کلاس انجام گیرد و فعالیت‌های خارج از مدرسه باید مکمل یادگیری و فعالیت‌های مدرسه باشد. در شرایطی، توضیحاتی که در کلاس داده می‌شود برای یادگیری بعضی از دانش‌آموزان کفایت می‌کند، اما برای بعضی دیگر ممکن است چنین نباشد و لذا به تمرین و مرور بیشتری نیاز داشته باشند. در این صورت می‌توان با تعیین تکالیفی مناسب با نیاز هر دانش‌آموز او را در این امر یاری کرد.

تکلیف شب از وظایفی است که از تاسیس مدارس همگانی عمدتاً به منظور تکمیل آموزش مدرسه و گاه به عنوان وسیله‌ای در دستیابی به اهداف دیگر آموزش و پرورش مانند عادت به کار مستقل، رشد مهارت، عادت به مطالعه برای دانش‌آموزان در کشورها معمول بوده است.

امروزه با توجه به تحولات جوامع با پیدایش نظریه‌های تربیتی و وجود رسانه‌هایی که اوقات فراغت دانش‌آموزان را به خود اختصاص می‌دهد، ضرورت تکلیف شب در بسیاری از کشورها مورد سوال قرار گرفته و راه‌های دیگری برای پر کردن اوقات فراغت کودکان و نوجوانان در خانه تدبیر می‌گردد. در بعضی از جوامع از جمله در ایران - تکلیف شب هنوز جایگاهی سنتی و ارزشی خود را حفظ نموده است و از آن جا که گروه‌های مختلفی درگیر آن می‌باشند، این مسئله هنوز به عنوان یک موضوع روز مطرح بوده و طیف وسیعی از افکار و عقاید مختلف و گاه متضادی را در بر می‌گیرد. تکلیف شب چنان با تار و پود

نظام آموزش و پرورش کشورمان آمیخته است که تصور مدرسه بدون تکلیف برای بسیاری از ما ممکن نیست. تکلیف به عنوان فعالیتی که دانش آموزان و والدین آن‌ها را درگیر ساخته از دیدگاه‌های مختلف و حتی متضاد مورد بررسی قرار گرفته است.

موافقان معتقدند اگر دقت لازم در تعیین نوع تکلیف صورت پذیرد و اگر این فریند مورد ارزشیابی دقیق واقع شود نه تنها مزاحم یادگیری مدرسه‌ای نیست بلکه تداومی مناسب برای آن محسوب می‌شود. مخالفان این فعالیت بیشتر به نفعیت اجرایی نامناسب آن را در چه مرحله تعیین تکلیف و چه در مراحل اجرائی ارزشیابی دلیلی برای بیهوده بودن این فعالیت دانسته‌اند. با وجود این تکلیف شب به عنوان یک حلقه ارتباطی بین خانه و مدرسه انکارناپذیر است و تکلیف شب می‌تواند به عنوان وسیله‌ای جهت ارتباط بین والدین و شاگرد و معلم به کار گرفته شود.

آنچه در این ارتباط حائز اهمیت است چگونگی تکرار مطالب و تمرین آموخته‌هاست. روشن است تمرین یا تکرار درس‌های آموزشگاهی زمانی می‌تواند مفید واقع گردد که عوامل موثر در یادگیری و پیشرفت تحصیلی نیز مورد توجه قرار گیرد. وقتی دانش آموزان در شرایط یکسان در مقایسه با دانش آموزانی که علاقه آشکار ندارند آن موضوع را با سهولت و با سرعت بیشتری می‌آموزند. دانش آموزان ممکن است با یک نوع تکلیف برخورد مثبت و با نوعی دیگر تکلیف برخورد منفی داشته باشند. چنین دانش آموزی احتمالاً در تکلیفی که نسبت به آن نگرش مثبت دارد پیشرفت بیشتری خواهد داشت.

منظور از مشق شب یا تکلیفی که دانش آموز باید برای تکمیل آموزش و پرورش مهارت‌ها و توانمندی‌های خود انجام دهد چیست؟

آیا دانش آموزی که مجبور است چهار بار از درس رونویسی کند به اهداف شناختی، عاطفی و رفتاری آموزشی و پرورش در ارائه مشق شب یا تکلیف

شبانه دست می‌یابد؟

مشق شب تا چه اندازه سبب بالندگی آموزشی در رشد تحصیلی دانش‌آموزان می‌شود؟

آیا معلم با دادن تکالیف اجباری، سنگین، خسته کننده، ملال آور، غیر ضروری موجب افزایش انگیزش تحصیلی و رشد خلاقیت او می‌شود؟
آیا آنها یک نوع سنتی و کلیشه‌ای مشق شب در جریان آموزش و پرورش ما متداول است؟

آیا معلمان و متخصصان تعلیم و تربیت نمی‌خواهند با روشی دیگر از طریقی تازه تر، مشکلات مشق شب را در نظام آموزشی برطرف کنند؟

جای تردید نیست که مشق شب باعث پایدار شدن یا دگیری‌ها و آموزشهای کودکان دبستانی می‌شود ولی باید فراموش کنیم که کودک دبستانی در هنگام نوشتن مشق شب در حالت رانندگی خود نیز هست. پس مشق شب باید با زندگی او تناسب داشته باشد.

در این رابطه روانشناسان و کارشناسان علوم تربیتی بر نقش تکلیف شب بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، تاکید کرده اند.

کتاب حاضر در صدد بررسی رابطه تأثیر تکلیف شب بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان است. که در این کتاب منظور از دانش‌آموزان کودکان و جوانان و جوانانی را شامل می‌شود که دارای سن ۶ تا ۱۸ سال در مقطع ابتدایی، راهنمایی، دبیرستان هستند.

دکتر رضا جعفری هرنیدی؛ استادیار دانشگاه قم

تربیا خدائی؛ کارشناس ارشد برنامه‌ریزی درسی دانشگاه آزاد اسلامی میمه